ΓΙΑ ΤΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΟ ΑΣΥΛΟ

Δημήτρης Κ. Μαυροσκούφης
Κοσμήτορας Φιλοσοφικής Σχολής Α.Π.Θ.
22 Ιουλίου 2019

Το πανεπιστημιακό άσυλο (ν. 3549/2007 και ν. 4485/2017) προστατεύει την ακαδημαϊκή ελευθερία στην έρευνα και τη διδασκαλία, καθώς και την ελεύθερη έκφραση και διακίνηση ιδεών μέσα σε πανεπιστημιακούς χώρους. Κατοχυρώνει τις ακαδημαϊκές ελευθερίες για την προστασία του δικαιώματος στη γνώση, τη μάθηση και την εργασία όλων ανεξαιρέτως των μελών της ακαδημαϊκής κοινότητας απέναντι σε όποιον επιχειρεί να το καταλύσει.

Οι συζητήσεις για την κατοχύρωση του πανεπιστημιακού ασύλου ανατρέχουν στην Ε΄ Αναθεωρητική Βουλή, όπου η μειοψηφία (μεταξύ άλλων, Δ. Τσάτσος, Γ. Α. Μαγκάκης, Α. Παπανδρέου, Ε. Παπανούτσος) διατύπωσε την άποψη πως η –προστατευόμενη ήδη από το Σύνταγμα του 1975– ακαδημαϊκή ελευθερία (άρθρο 16 § 1 ι) κατοχυρώνεται ουσιαστικά και πραγματικά μόνο σε συνδυασμό με το άσυλο. Η άποψη αυτή κατά βάση οδήγησε αργότερα στην ψήφιση του νόμου 1268/1982, με τον οποίο και αναγνωρίστηκε το πανεπιστημιακό άσυλο.

Ο ν. 4485/2017 (άρθρο 3 § 2) ορίζει ότι *«επέμβαση δημόσιας δύναμης σε χώρους των ΑΕΙ επιτρέπεται αυτεπαγγέλτως σε περιπτώσεις κακουργημάτων, καθώς και εγκλημάτων κατά της ζωής και ύστερα από απόφαση του Πρυτανικού Συμβουλίου σε οποιαδήποτε άλλη περίπτωση».* Με απλά λόγια, η αστυνομία μπορεί να επεμβαίνει αυτεπάγγελτα στον πανεπιστημιακό χώρο σε κάθε περίπτωση τέλεσης εγκλήματος κατά της ζωής ή κακουργήματος. Δεν είναι δυνατή, όμως, η αυτεπάγγελτη επέμβαση στην περίπτωση τέλεσης ενός πλημμελήματος, ενός δηλαδή ελαφρότερου εγκλήματος με μικρότερη κοινωνική απαξία. Κι αυτό γιατί, εάν ήταν δυνατή η αυτεπάγγελτη επέμβαση της αστυνομίας και στην περίπτωση των πλημμεληματων, κατ' ουσία η αστυνομία θα μπορούσε πάντοτε να επεμβαίνει αυτεπάγγελτα, χωρίς άδεια των πρυτανικών αρχών, οπότε θεσμός ασύλου δεν θα υπήρχε.

Σχετικά με το Πρυτανικό Συμβούλιο πρέπει να υπογραμμιστεί ότι ο ισχύων νόμος ρυθμίζει τη δυνατότητα να λάβει απόφαση ευκολότερα σε σύγκριση με τον ν. 1268/1982. Επιπλέον, το Πρυτανικό Συμβούλιο συγκροτείται και λειτουργεί νόμιμα ακόμη και αν δεν έχει υποδειχθεί εκπρόσωπος των φοιτητών ή των διοικητικών υπαλλήλων, ενώ σε περίπτωση ισοψηφίας υπερισχύει η άποψη του Πρύτανη.

Στο πρόσφατο παρελθόν, πανεπιστημιακές αρχές είχαν παραδεχθεί πως είχαν ικανοποιητική συνεργασία με την αστυνομία. Απλώς η τελευταία κάποιες φορές ήταν απρόθυμη να επέμβει ή κωλυσιεργούσε (κραυγαλέο παράδειγμα η περίπτωση του *No Border Camp* τον Ιούλιο του 2016 στο πανεπιστήμιό μας). Η ετοιμότητα, λοιπόν, και η επιχειρησιακή ικανότητα και αποτελεσματικότητα των διωκτικών αρχών είναι εντελώς διαφορετική υπόθεση από το άσυλο. Άλλωστε, η αστυνομία δεν μπορεί να είναι πανταχού παρούσα.

Το συμπέρασμα που προκύπτει από τα παραπάνω είναι ότι δεν αποτελεί το άσυλο τον λόγο που οδηγεί στην έξαρση της εγκληματικότητας μέσα στα πανεπιστήμια, κάτι που συνάγεται τόσο από την εμπειρία όσο και από τη

λειτουργία του θεσμού του ασύλου. Το πανεπιστημιακό άσυλο αποτελεί εγγύηση της συνταγματικά προστατευόμενης ακαδημαϊκής ελευθερίας και του αυτοδιοίκητου των πανεπιστημίων, ενώ επιπλέον πρέπει να διατηρηθεί για λόγους ιστορικούς και συμβολικούς. Όπως είχε πει σε συνέντευξή του τον Ιούνιο του 2010 ο διακεκριμένος καθηγητής του Ποινικού Δικαίου Ι. Μανωλεδάκης, *«με το άσυλο, αν είχαν από την αρχή εφαρμόσει τον νόμο, δεν θα είχαμε πρόβλημα. Γιατί ο νόμος είναι σαφής: εάν είναι κακούργημα αυτόφωρο -και κακούργημα είναι η κατασκευή βομβών μολότοφ, η διακίνηση ναρκωτικών, η βιαιοπραγία, το έγκλημα κατά της ζωής-, μπαίνει η αστυνομία χωρίς να ζητήσει την άδεια από κανέναν.[…]. Αλλά αυτό που θεωρούν μερικοί, ότι αν καταργηθεί τελείως [ενν. το άσυλο] θα γίνουν όλα ωραία, είναι ανοησία»*. Μόνη λύση, λοιπόν, στο πρόβλημα του ασύλου είναι να εφαρμοστεί αυστηρά ο νόμος.

Φαίνεται τελικά πως εκείνα που μένουν έξω από τις ισχύουσες νομοθετικές ρυθμίσεις είναι οι καταλήψεις και οι παρεμβάσεις φοιτητικών ομάδων στα θεσμικά όργανα. Βέβαια, η λειτουργία του πανεπιστημίου και των οργάνων του πρέπει καταρχήν να είναι απρόσκοπτη. Ωστόσο, στις περιπτώσεις που αυτό δεν συμβαίνει, η αυτεπάγγελτη επέμβαση της αστυνομίας μπορεί να «λύσει» προσωρινά το πρόβλημα, αλλά είναι σχεδόν βέβαιο ότι ο τραυματισμός της ακαδημαϊκής λειτουργίας θα είναι βαρύτερος, μια και θα δημιουργήσει βαθύ ρήγμα μεταξύ των θεσμικών οργάνων και μερίδας των φοιτητών. Και φυσικά δεν πρέπει να λησμονούμε ότι η φοιτητική δράση μπορεί σήμερα να αφορά τους τάδε, αλλά αύριο μεθαύριο μπορεί να αφορά τους δείνα· μπορεί σήμερα να αφορά ένα θέμα ήσσονος σημασίας κατά τη γνώμη των πολλών, αλλά αύριο μεθαύριο μπορεί να πρόκειται για ένα μείζονος σημασίας ζήτημα για τη φυσιογνωμία του πανεπιστημίου. Κι εκτός αυτού, από πού κι ως πού οι πραγματικοί ή οι, έστω, φαντασιακοί αγώνες των φοιτητών πρέπει να διεξάγονται με όρους αστικού καθωσπρεπισμού;

Άρα, τα επίδικα αυτά είναι δύο:

Πρώτον, το πανεπιστήμιο είναι ο χώρος που αποδέχεται –και καλλιεργεί– την αντίρρηση και τη διαφωνία και δεν προσπαθεί άμεσα ή έμμεσα να καταστείλει τις εκδηλώσεις διαμαρτυρίας.

Δεύτερον, το δικαίωμα της διαφωνίας και της διαμαρτυρίας πρέπει να διακριθεί με σαφήνεια από τις παραβιάσεις του κοινού ποινικού δικαίου.

Εν κατακλείδι: στο πανεπιστήμιο δεν έχουν καμιά θέση τα ναρκωτικά, οι ξυλοδαρμοί, η σωματική και ψυχολογική βία, οι απειλές, οι κλοπές της κάλπης, η καταστροφή της δημόσιας περιουσίας κ.λπ. Τελεία και παύλα. Αλλά να μην ποινικοποιήσουμε και την ορμή μερικών θερμοκέφαλων εικοσάρηδων, κάτι που σε ακραίες περιπτώσεις μπορεί να αντιμετωπιστεί με πειθαρχικά μέτρα.